

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14 -1-2024
	Випуск 1	Зміни 0.	Екземпляр № 1	Арк 28 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
національної безпеки, права та
міжнародних відносин

27 серпня 2024 р.,

протокол № 8

Голова Вченої ради

Лариса Сергієнко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Демократизація»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-професійна програма «Політичний менеджмент і PR»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра міжнародних відносин і політичного менеджменту

Схвалено на засіданні кафедри
міжнародних відносин і
політичного менеджменту

27 серпня 2024 р.,

протокол № 6

Завідувач кафедри

Вікторія ЗАГУРСЬКА-
АНТОНЮК

Гарант освітньо-професійної
програми

Віктор ПАЩЕНКО

Розробник: к.пол.н., доц., доцент кафедри міжнародних відносин та політичного менеджменту Віктор ПАЩЕНКО

Житомир
2024

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	<i>Випуск 1</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 28 / 2</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Демократизація» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 052 «Політологія» освітньо-професійна програма «Політичний менеджмент та PR» затверджена Вченою радою факультету національної безпеки, права та міжнародних відносин від 27 серпня 2024 р., протокол № 8.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	
Модулів – 2	052 «Політологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	-
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 4 самостійної роботи – 3,5	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції	
		32 год.	-
		Практичні,	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
56 год.	- год.		
Вид контролю: залік			

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців-політологів, які отримають комплекс знань про сучасні наукові парадигми та підходи до розуміння демократії та процесу демократизації і професійних навичок щодо аналізу принципів функціонування демократичних інститутів та перебігу демократичних процесів в Україні та інших країнах світу, формування навичок участі у демократичних процесів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння студентами розуміння теоретичних засад та історії концепції демократії;
- вивчення практичних втілень демократичних ідеалів і принципів в різних культурних контекстах;
- визначення структури сучасної представницької демократії;
- аналіз та оцінка типових моделей демократизації;
- визначення науково-теоретичної й емпіричної адекватності основних теоретичних моделей демократичних трансформацій;
- оцінка процесів демократизації в Східній Європі;
- визначення особливостей і перспектив демократизації в Україні.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 052 «Політологія»:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 052 «Політологія»:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 5

PH01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

PH08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

PH09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

PH11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

PH12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Демократія та демократизація

Тема 1. Демократія як ідея та політичний устрій. (ЗК01, СК02, СК05, PH01, PH08, PH09)

1. Полісна демократія та її осмислення античними авторами
2. Демократична традиція та міста-республіки
3. Цінності демократії та демократія як ідеологія
4. Винайдення представницької демократії

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 6

Тема 2. Політична модернізація як процес переходу від традиційних до сучасних суспільств.

(ЗК01, СК01, СК05, РН01, РН08, РН09)

1. Поняття «модернізація», «модерн», їх значення. Сутність модернізації та основні підходи до її інтерпретації.

2. Розробка концепції модернізації через призму «соціології розвитку» (Ш. Ейзенштадт, Д. Лернер, У. Мур, А. Етціоні, У. Раствоу та ін.) і «політології розвитку» (Г. Алмонд, С. Верба, Л. Біндер, Л. Пай та ін.)

3. Модернізація «навздогін» та «наслідування зразків» (імітація алгоритму, імітація результату або форми.

4. Органічна або первинна модернізація. Неорганічна, вторинна, відображена модернізація.

5. Авторитарна модернізація

6. Контрмодернізація та демодернізація

Тема 3. Три «хвилі демократизації».

(ЗК01, СК01, СК05, РН01, РН08, РН09)

1. С. Хантінгтон та його «хвилі демократизації» у книзі “Третя хвиля. Демократизація в кінці ХХ ст.” (1991 р.).

2. Характеристика першої хвилі демократизації: підйом та відкат.

3. Друга хвиля демократизації: підйом та відкат.

4. Специфіка протікання третьої хвилі демократизації.

4. Дев'ять критеріїв демократизації С. Хантінгтона.

Тема 4. Особливості вивчення демократизації після початку «третьої хвилі».

(ЗК01, СК02, СК05, РН01, РН08, РН09,

1. Етапи переходів від тоталітаризму до демократії за Д. Раствоу.

2. Фази демократичного переходу до демократії за Г. О' Доннелом та Ф. Шміттером.

3. Етапи демократичного транзиту в концепції А. Пшеворського.

4. Демократичний перехід та його етапи в концепції З. Бзежинського

Тема 5. Концепція «демократичного транзиту» (переходу)

(ЗК01, СК01, СК05, РН08, РН09,

1. Виникнення транзитології та розробка транзитологічної парадигми.

2. Об'єкт, предмет та основні поняття політичної транзитології.

3. Органічний та наслідуваний типи політичних переходів.

4. Концепція експорту демократії в теорії деколонізації.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 7

**Тема 6. Стадії демократичного транзиту та супровідні процеси.
(ЗК01, СК02, СК05, РН10, РН11, РН12)**

1. Стадія лібералізації: діючі актори.
2. Стадія демократизації: сценарії інституційного будівництва.
3. Стадія демократичної консолідації.

**Тема 7. Консолідація демократії у демократичному транзиті.
(ЗК01, СК02, СК05, РН10, РН11, РН12)**

1. Зміст консолідації демократії як суспільно-політичного процесу.
2. Модель консолідованої демократії Л.Даймонд.
3. Основні інституційні шляхи та проблеми досягнення консолідованої демократії.
4. Система консолідації демократії Х.Лінца та А.Степана.
5. Рівні консолідації демократії: поведінковий; конституційний; ціннісний.

**Тема 8. Відхилення та пастки демократизації.
(ЗК01, СК01, СК03, РН10, РН11, РН12)**

1. Демократія з прикметниками
2. Електоральна демократія
3. Гібридні політичні режими.
4. Дефектні інститути та режими

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Траєкторії та наслідки демократизації

Тема 9. Індикатори консолідованої демократії та індекси демократизації.

(ЗК01, СК01, СК03, РН08, РН09)

1. Політологічні підходи до визначення індикаторів консолідації демократії.
2. Дві групи факторів консолідації демократії Я.Василевські: ціннісні, інституційні.
3. Три групи індикаторів вектору консолідації демократії Л.Даймонд: конституційні, управлінські, психологічні.
4. Поняття «індексу».
5. Емпірична методологія Freedom House та інших організацій.

**Тема 10. Посткомуністичний вимір демократичного транзиту.
(ЗК01, СК02, СК05, РН10, РН11, РН12)**

1. Загальна характеристика методології аналізу посткомуністичних суспільств.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 8

2. Вихідні умови для демократизації посткомуністичних країн.
3. Варіації типів політичних еліт в процесі переходу до демократії: консерватори, реформатори, помірковані, радикали.
4. Варіанти взаємодії між типами політичного режиму та характером політичних еліт.
5. Модель пакту: такі різні угоди і учасники угод.
6. Подібне і відмінне у демократичних транзитах в цілому та транзитах в посткомуністичних країнах

Тема 11. Особливості переходу до демократії в Польщі та Чехії. (ЗК01, СК02, СК03, РН10, РН11, РН12)

1. Суспільно-політичні передумови переходу до демократії в Польській Народній Республіці.
2. Лібералізація та демократизація політичного режиму Польської Республіки. Суспільна динаміка консолідації демократії у Польщі.
3. Проблеми та перспективи розвитку демократичних інститутів у країні. Перехід до демократії в Чехії.
4. Соціалістична Чехія у федеративному союзі ЧССР.
5. Лібералізація політичного режиму в ході «оксамитової революції».
6. Демократизація політичних інститутів у Чехії протягом періоду незалежності.
7. Елементи консолідації демократії в країні.
8. Проблеми та перспективи розвитку демократичних інститутів у країні.

Тема 12. Проблеми демократизації в Угорщині та Словаччині. (ЗК01, СК02, СК03, РН10, РН11, РН12)

1. Перехід до демократії в Угорщині.
2. Специфіка комуністичної моделі врядування в Угорщині.
3. Демократична трансформація політичної системи Угорської Республіки.
4. Інституціоналізація норм та принципів демократії в угорському суспільстві.
5. Особливості суспільного розвитку Словаччини у складі ЧССР.
6. Становлення і розвиток демократичних інститутів у Словацькій Республіці.
7. Проблеми функціонування режиму консолідованої демократії у Словаччині.

Тема 13. Успішна та провальна демократизація: країни Балтії та країни Центральної Азії.

(ЗК01, СК02, СК03, РН10, РН11, РН12)

1. Специфіка демократичних транзитів на пострадянському просторі.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 9

2. Диференціація у розвитку демократії пострадянських республік.
3. Особливості успішного демократичного транзиту (країни Балтії).
4. Авторитаризація влади (Росія, Білорусь, середньоазійські країни).
5. Специфіка формування «сірої зони» (Молдова, Грузія, Киргизстан).
6. Загальні проблеми пострадянських країн на шляху до демократії: відсутність ротації еліт, олігархія, низькі соціально-економічні показники, етнополітичні конфлікти, міжконфесійні протистояння тощо.

Змістовий модуль 3. Демократизація в Україні

Тема 14. Історія процесу демократизації в Україні (ЗК06, СК02, РН10, РН11, РН12)

1. Суспільно-політичні обставини демократизації політичного режиму в Україні (кінець 1980-их – початок 1990-их рр.). Народний Рух України та «націонал-комуністи»
2. Трансформація політичної системи: моделі та шлях спроб і помилок.
3. Державні інститути: етапи створення.
4. Помаранчева революція та Євромайдан як віхи на шляху демократизації
5. Труднощі стабілізації демократичних інститутів в умовах російської військової агресії в Україні (2014–2024).

Тема 15. Особливості процесу демократизації в Україні. (ЗК06, СК02, РН10, РН11, РН12)

1. Соціокультурні чинники переходу до демократії в Україні: історична особливість, економіка, соціальна структура.
2. Передумови і перешкоди демократичного переходу в Україні.
3. Чинники стабільності української демократії.
4. Суб'єкти демократизації в Україні.

Тема 16. Інституційний вимір демократизації в Україні (ЗК06, СК02, РН10, РН11, РН12)

1. Основні етапи конституювання та еволюція форми державного правління і місцевого самоврядування.
2. Зародження та розвиток президентських інституцій.
3. Становлення багатопартійності в Україні.
4. Еволюція інституту парламентаризму в країні.
5. Проблема незалежності та деполітизації судової системи.
6. Проблема авторитаризації влади в Україні.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 10

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Демократія та демократизація								
Тема 1. Демократія як ідея та політичний устрій.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 2. Політична модернізація як процес переходу від традиційних до сучасних суспільств.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 3. Три хвилі демократизації.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 4. Особливості вивчення демократизації після початку «третьої хвилі».	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 5. Демократичний транзит як об'єкт дослідження сучасної політології.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 6. Стадії демократичного транзиту та супровідні процеси.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 7. Консолідація демократії у демократичному транзиті.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 8. Відхилення та пастки демократизації.	7	2	2	3	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 1	56	16	16	24	-	-	-	-
Модуль 2								
Змістовий модуль 2. Траєкторії та наслідки демократизації								
Тема 9. Індикатори консолідованої демократії та індекси демократизації	5	2	1	2	-	-	-	-
Тема 10. Посткомуністичний вимір демократичного транзиту.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 11. Особливості переходу до демократії в Польщі та Чехії.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 12. Проблеми демократизації в Угорщині та Словаччині.	7	2	2	3	-	-	-	-
Тема 13. Успішна та провальна демократизація: країни Балтії та країни Центральної Азії.	8	2	3	3	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 3	34	10	10	14				
Змістовий модуль 3. Демократизація в Україні								
Тема 14. Історія процесу демократизації в Україні.	10	2	2	6	-	-	-	-
Тема 15. Особливості процесу демократизації в Україні.	10	2	2	6	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 11

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Тема 16. Інституційний вимір демократизації в Україні.	10	2	2	6	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 3	30	6	6	18	-	-	-	-
ВСЬОГО	120	32	32	56	-	-	-	-

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Демократія та демократизація			
1	Тема 1. Демократія як ідея та політичний устрій. Ліберальна демократія: переваги та недоліки. Плуралістична теорія демократії. Елітарна теорія демократії. Партисипаторна (учасницька) теорія демократії. Поліархія Роберта Даля. Деліберативна демократія Сучасна криза демократії та шляхи її вирішення Виклики демократії в умовах глобального інформаційного суспільства. Шляхи подолання глобальної кризи демократії сучасності.	2	-
2	Тема 2. Політична модернізація як процес переходу від традиційних до сучасних суспільств. Модерн та модернізація за Ш. Ейзенштадт. Сутність модернізаційної концепції А. Етціоні. Політична модернізація: підхід У. Росту. Моделі модернізації за С.Хантінгтоном: континентальна модернізація, британський та американський типи модернізації. Поява концепцій про альтернативні шляхи модернізації. Поява концепцій про альтернативні шляхи модернізації.	2	-
3	Тема 3. Три хвилі демократизації. Теорія «хвиль демократизації» С. Хантінгтона. Історичні моделі становлення демократичного ладу в першій хвилі демократизації: Шляхом революції; Еволюційним шляхом Нові моделі становлення демократичного ладу в другій хвилі	2	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 12

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	демократизації: В результаті зовнішнього впливу; Демократична трансформація, здійснювана зверху Причини появи третьої хвилі демократизації.		
4	Тема 4. Особливості вивчення демократизації після початку «третьої хвилі». Особливості становлення та предмет дослідження першої транзитологічної школи (Д. Растоу, С. Хантінгтон). Модель переходу до демократії Д. Растоу. Основні концептуальні напрями дослідження процесу переходу до демократії: структурний та процесуальний підходи. Модернізаційна модель Г. Алмонда та С. Верби. Аналіз соціально-політичної модернізації С. Ліпсета. Р. Інглехарт про траєкторію культурних і соціально-економічних змін	2	-
5	Тема 5. Демократичний транзит як об'єкт дослідження сучасної політології Виникнення транзитології та розробка транзитологічної парадигми. Переходи до демократії у первинній парадигмі транзитології Об'єкт, предмет та основні поняття політичної транзитології. Основні транзитологічні школи. Дослідницька сфера другої транзитологічної школи (З. Бжезинський, Г. О'Доннелл, Ф. Шміттер, А. Пшеворський). Специфіка дослідження третьої транзитологічної школи. Напрями аналізу сучасної транзитології: політичний елітизм, системний структуралізм, зовнішньополітичний напрям, культурологічний напрям, економічний напрям.	2	-
6	Тема 6. Стадії демократичного транзиту та супровідні процеси. Аналіз демократичного транзиту сучасною політологією. Взаємодія соціально-освітніх факторів та демократизації в концепції Дж. Коулмена. Базові індикатори консолідації демократії: рівень політичних еліт, рівень громадськості, рівень громадсько-політичного простору. Стадія лібералізації: часові рамки та системні зміни. Стадія демократизації: часові рамки та системні зміни. Стадія консолідації демократії: часові рамки та системні зміни.	2	-
7	Тема 7. Консолідація демократії у демократичному транзиті Консолідація демократії у демократичному транзиті. Механізм консолідованої демократії Ф.Шміттера та Г.О'Доннелла. Загрози консолідованій демократії за Ф.Шміттером. Критерії та рівні механізму консолідації демократії Ф.Шміттера та Г.О'Доннелла. Концепція делегативної демократії Г.О'Доннелла. Система консолідації демократії Х.Лінца та А.Степана.		
8	Тема 8. Відхилення та пастки демократизації.	2	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 13

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Підходи щодо концептуалізації гібридних політичних режимів. «Неповні» або «Дефектні» демократії. Лібералізований або демократизований авторитаризм. Режим «безплідного плюралізму», режим «домінуючої влади», режим «керованого плюралізму». Індикатори гібридного типу політичних режимів.		
Модуль 2			
Змістовий модуль 2. Траєкторії та наслідки демократизації			
9	Тема 9. Індикатори консолідованої демократії та індекси демократизації Методологічна складова індексів демократизації. Проблемні методологічні питання співвідношення між теорією та практикою демократизації. Характеристика Freedom House як міжнародної неурядової дослідницької організації. Давність дослідження світових процесів демократизації. Емпірична база методики проведення аналізу: соціологічні опитування, бальна шкала оцінювання, підсумкові кількісні показники. Сім базових критеріїв демократичності країни. Емпірична шкала оцінки рівня демократизації країни: показники та значення.	1	-
10	Тема 10. Посткомуністичний вимір демократичного транзиту. Особливість моделі прямого переходу у посткомуністичних країнах. Модель двофазового переходу: специфіка та її прояви реалізації у посткомуністичних країнах. Особливості моделі «зворотного розвитку» у посткомуністичних країнах. Особливості посткомуністичного транзиту в колишніх республіках СРСР. Причини згортання демократизації та перехід до авторитаризму у пострадянських державах.	2	
11	Тема 11. Особливості переходу до демократії в Польщі та Чехії. Діяльність «Солідарності» як фактор подільшої демократизації Польщі Лібералізація та демократизація політичного режиму Польської Республіки. Суспільна динаміка консолідації демократії у Польщі. Перехід до демократії в Чехії. Соціалістична Чехія у федеративному союзі ЧССР. Лібералізація політичного режиму в ході «оксамитової революції». Вацлав Гавел і роль особистості в ході демократизації Демократизація політичних інститутів у Чехії протягом періоду	2	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 14

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	незалежності. Елементи консолідації демократії в країні. Проблеми та перспективи розвитку демократичних інститутів у країні.		
12	Тема 12. Проблеми демократизації в Угорщині та Словаччині. Перехід до демократії в Угорщині. Янош Кадар і специфіка комуністичної моделі врядування в Угорщині. Демократична трансформація політичної системи Угорської Республіки. Культурно-ціннісні особливості угорського суспільства Особливості суспільного розвитку Словаччини у складі ЧССР. Становлення і розвиток демократичних інститутів у Словацькій Республіці. «Мечіаризм» Проблеми функціонування режиму консолідованої демократії у Словаччині.	2	-
13	Тема 13. Успішна та провальна демократизація: країни Балтії та країни Центральної Азії Спільне і відмінне у розвитку/занепаді демократії в пострадянських республіках. Ключові чинники успішності демократизації країн Балтії Наявність визвольно-демократичних рухів як фактор демократизації. Форма правління як фактор авторитаризації Громадянське суспільство як чинник демократизації Особливості успішного демократичного транзиту (країни Балтії). Авторитаризація влади (Росія, Білорусь, середньоазійські країни). Специфіка формування «сірої зони» (Молдова, Грузія, Киргизстан). Загальні проблеми пострадянських країн на шляху до демократії: відсутність ротації еліт, олігархія, низькі соціально-економічні показники, етнополітичні конфлікти, міжконфесійні протистояння тощо. Занепад парламентів як фактор «відкату» демократії	3	-
Змістовий модуль 3. Демократизація в Україні			
14	Тема 14. Історія процесу демократизації в Україні Суспільно-політичні обставини демократизації політичного режиму в Україні (кінець 1980-их – початок 1990-их рр.). Народний Рух України та «націонал-комуністи» Трансформація політичної системи: моделі та шлях спроб і помилок. Державні інститути та місцеве самоврядування: етапи створення. Помаранчева революція та Євромайдан як віхи на шляху демократизації Труднощі стабілізації демократичних інститутів в умовах російської військової агресії в Україні (2014–2024).	2	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 15

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
15	Тема 15. Особливості процесу демократизації в Україні Соціокультурні чинники переходу до демократії в Україні: історична особливість, економіка, соціальна структура. Демократичні традиції в Україні Передумови і перешкоди демократичного переходу в Україні. Чинники стабільності української демократії. Суб'єкти демократизації в Україні.	2	-
16	Тема 16. Інституційний вимір демократизації в Україні Сучасний інституційний дизайн системи органів державної влади в Україні. Перспективи демократизації політичної системи України. Трансформація громадянських інститутів у сучасній Україні. Соціальні та політичні складові демократизації громадськості в Україні. Культурна спадщина «радянськості» в українському соціумі. Проблема розвитку інститутів місцевої демократії. Фактори становлення та розвитку громадянського суспільства в Україні. Популізм і демократія у сучасній Україні..	2	-
РАЗОМ		32	-

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Демократія та демократизація			
1	Тема 1. Демократія як ідея та політичний устрій. Консенсусна та мажоритарна моделі демократії А. Лейпхарта. Моделі демократії за Д. Хелдом. Моделі електронної демократії. Моделі «рефлексуючої» демократії. Делегативна демократія. Демократура та диктабанда	3	-
2	Тема 2. Політична модернізація як процес переходу від традиційних до сучасних суспільств. Визначте сутність модернізації та основні підходи до її інтерпретації. Моделі здійснення модернізації: органічні та неорганічні, стихійні та цілеспрямовані Модернізація в обхід «модерніті». Три шляхи модернізації Б. Мура.	3	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 16

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Теорія модернізації Д. Аптера. Особливості політичної модернізації Японії. Особливості політичної модернізації Сінгапуру Особливості політичної модернізації Іспанії		
3	Тема 3. Три хвилі демократизації. Проаналізувати працю М. Макфола «Четверта хвиля демократії та диктатури». Проаналізувати працю Д. Росту «Переходи до демократії: спроба динамічної моделі». Здійняти аналіз праці Т. Гундорової Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: есеї.	3	-
4	Тема 4. Особливості вивчення демократизації після початку «третьої хвилі». Особливості теорії демократичного переходу та теорії модернізації: спільне та відмінне. Етапи переходів від тоталітаризму до демократії за Д. Росту та їх особливості у країнах східної Європи. Стадії політичного розвитку А. Органського.	3	-
5	Тема 5. Демократичний транзит як об'єкт дослідження сучасної політології Зміст та предмет транзитології як політологічної галузі. Демократичний транзит як процес трансформації недемократичних суспільств. Фази демократичного переходу до демократії за Г. О' Доннелом та особливості їх прояву пострадянських країнах. Фази демократичного транзиту за Ф. Шміттером та особливості їх прояву пострадянських країнах. Модель переходу до демократії З. Бжезинського. Етапи демократичного транзиту в концепції А. Пшеворського. Фази демократичної переходу за С. Хантінгтоном.	3	-
6	Тема 6. Стадії демократичного транзиту та супровідні процеси. Стадія лібералізації режиму: відмінності класичних авторитарних та посткомуністичних країн Закон демократизації «the only game in town». Політичні загрози незавершеного демократичного транзиту. Закономірності політичної інституціоналізації та розвитку громадянського суспільства. Фактори консолідації демократії та політична еліта	3	-
7	Тема 7. Консолідація демократії у демократичному транзиті. Основні інституційні шляхи та проблеми досягнення консолідованої демократії. Рівні консолідації демократії: організаційний; елітарний; публічний. Особливості закріплення демократичних інститутів на стадії консолідації демократії.	3	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 17

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Демократії яким вдалось: приклади консолідованих демократій Кількісні показники та пропорції у визначенні індикаторів консолідованої демократії. Інституційний дизайн консолідації демократії..		
8	Тема 8. Відхилення та пастки демократизації. Демократична та авторитарна модернізація: спільне та відмінне. Демократія з прикметниками: дисциплінарна та суверенна демократії Електоральна демократія – причини виникнення та популярності поняття Дефектні інститути – вибори без вибору, квазінеурядові організації Традиційні і новітні інтерпретації гібридності. Ознаки гібридності. Стабільність і зміни гібридних режимів Гібридизація політичного режиму в Україні.	3	-
Змістовий модуль 2. Траєкторії та наслідки демократизації			
9	Тема 9. Індикатори консолідованої демократії та індекси демократизації. Категоріальні та градаційні визначення Агрегування показників на шкалах Індекс демократизації Т.Ванханена Індекс демократії групи Economist Intelligence Unit Відмінності «Індексу статусу» та «Індексу управління» в Індексі трансформації фонду Бертельсманна Індекс політичного розвитку Ф.Катрайта Індекс демократії К.Боллена Індекс демократичної дії Д. Нейбауера Індекс інституціональної демократії Т. Гарра Метод вимірювання демократії Інституту V-Dem Методика вимірювання прогресу у сфері демократії та прав людини Шведського агентства з міжнародного розвитку та співробітництва	2	-
10	Тема 10. Посткомуністичний вимір демократичного транзиту. Занепад комуністичних режимів у 1989-1991 рр. Створення нових демократій. Варіанти посткомуністичних трансформацій: демократизація, гібридизація і повернення до авторитаризму Специфіка посткомуністичних політичних трансформацій. Від концепції «подвійного переходу» Пшеворського до «потрійного переходу» Оффе Від чого залежить успіх трансформації? Структури чи актори? Інституційний спадок чи інституційний дизайн? Вплив середовища.	3	-
11	Тема 11. Особливості переходу до демократії в Польщі та Чехії. «Оksamитні» революції Роль «Солідарності» в процесах демократизації	3	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 18

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Шокова терапія в Польща Популізм у Польщі. Політика «м'якого євроскептицизму» у Чеській Республіці. Популізм у Чеській Республіці. Проросійські політичні сили в Польщі та Чехії		
12	Тема 12. Проблеми демократизації в Угорщині та Словаччині. Орбан та концепт «мафіозної» держави Популізм в Угорщині Владімір Мечіяр та його проєкт Словаччини «Соціальний консерватизм» у Словацькій Республіці. Популізм у Словацькій Республіці.	3	-
13	Тема 13. Успішна та провальна демократизація: країни Балтії та країни Центральної Азії. Гібридні політичні режими на пострадянському просторі: тимчасовий чи природний стан? Пастка авторитаризму в Росії Популізм і випереджувальні дії А. Лукашенка Загроза президенціоналізму Культурно-релегійні чинники демократизації «Кольорові революції» як феномен посткомуністичних трансформацій	3	-
Змістовий модуль 3. Демократизація в Україні			
14	Тема 14. Історія процесу демократизації в Україні. Боротьба за незалежність України як фон для її демократизації Народний рух України – внесок в демократизацію України Кравчук Леонід – вплив на формування демократичної України «Революція на граніті» - причини успіху та наслідки Особливості перебігу виборчих процесів в країні, стан електоральної конкуренції, можливості для ведення опозиційної діяльності в рамках режиму, а також для доступу громадян до альтернативних джерел інформації.	6	-
15	Тема 15. Особливості процесу демократизації в Україні. Домінуючий тип політичної культури українського суспільства Громадянська культура як умова демократії Мотиви еліт у гібридних режимах. Реакція суспільства на дії еліт: події 2004 і 2014 рр. у порівняльній перспективі. Чи змінився політичний режим в Україні після Революції гідності?	6	-
16	Тема 16. Інституційний вимір демократизації в Україні. Вибори як інститут демократії. Проблеми парламентаризму в Україні Специфіка партійної системи України Роль громадянина у демократизації суспільства. Модель демократичного громадянина і культура громадянськості.	6	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 19

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	Активна громадянська позиція й громадянська участь. Вільна преса як мета і умова демократичного руху в Україні і світі		
	РАЗОМ	56	-

7. Індивідуальні самостійні завдання

Під час опанування блоку самостійної роботи здобувачі вищої освіти повинні виконати індивідуальний науково-дослідний проєкт, який присвячено процесу демократизації якоїсь з країн: Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Литва, Естонія, Латвія, Грузія, Вірменія, Молдова, Киргизстан, Казахстан, Україна.

Науково-дослідний проєкт повинен бути оформлений у вигляді презентації та представлений, в залежності від обраного напрямку, на занятті в межах відповідних тем.

Робота складатись мінімум до 10 слайдів (без урахування титульної сторінки).

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання.

Результат навчання	Методи навчання
РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1 Арк 28 / 20

Результат навчання	Методи навчання
РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 21

Результат навчання	Методи навчання
	ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Залік
РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Залік
РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Залік
РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	– Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист лабораторних робіт

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 22

Результат навчання	Методи контролю
	<ul style="list-style-type: none"> – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Залік
РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Залік
РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання – Залік

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни або наприкінці семестру. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Процедура складання заліку визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 23

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань поточного контролю	100	-
Підсумкова семестрова оцінка	100	-

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	60	–
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	40	–
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1) написання конкурсної наукової роботи та захист з участю 2) написання конкурсної наукової роботи без участі ; 3) публікація наукової статті у фахових виданнях; 4) підготовка та публікація тез із виступом; 5) підготовка та публікація тез без виступу; 6) залучення до неформальних позанавчальних заходів; 7) членство та дослідницька робота у гуртках та центрах університету.	до 20	–
Разом за виконання завдань поточного контролю	100	–

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	10	-
Участь у дискусії	10	-
Виконання тестових завдань	20	-
Виконання та захист практичних завдань, вправ, кейсів	20	-
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	60	-

З метою застосування цілих чисел для оцінювання активностей здобувачів вищої освіти під час навчальних занять протягом семестру використовується 100-бальна шкала оцінювання кожного окремо виду робіт. Розрахунок набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр проводиться за формулою:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 24

$$P_{НЗ} = (P_{В100} \times ВК_{В} + P_{УД100} \times ВК_{УД} + P_{ТЗ100} \times ВК_{ТЗ} + P_{ЗК100} \times ВК_{ЗК}) \times K_{НЗ}, \quad (1)$$

де $P_{НЗ}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

$P_{В100}$, $P_{УД100}$, $P_{ТЗ100}$, $P_{ЗК100}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за семестр відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання поточних тестових завдань, за виконання та захист завдань, кейсів (кожний окремо вид робіт на навчальних заняттях оцінюється за 100-бальною шкалою);

$ВК_{В}$, $ВК_{УД}$, $ВК_{ТЗ}$, $ВК_{ЗК}$ – вагові коефіцієнти відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання поточних тестових завдань, за виконання та захист завдань, кейсів. Значення вагових коефіцієнтів становить:

$$ВК_{В} = 10 \div 60 = 0,17;$$

$$ВК_{УД} = 10 \div 60 = 0,17;$$

$$ВК_{ТЗ} = 20 \div 60 = 0,33;$$

$$ВК_{ЗК} = 20 \div 60 = 0,33;$$

$K_{НЗ}$ – коригувальний коефіцієнт. Значення коригувального коефіцієнту становить $K_{НЗ} = 60 \div 100 = 0,6$.

Якщо здобувач вищої освіти набрав за поточний контроль 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі заліку. За складання заліку здобувач вищої освіти може набрати 100 балів. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни формується за результатами підсумкового контролю.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі заліку, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 50 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 35–49 балів, він отримує право за власною заявою повторно опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Повторне вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 34 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою повторно опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 25

освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою повторного вивчення навчальної дисципліни чи її окремих складових частин визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Рекомендовані курси:

Курс політичної освіти «Citizen +». *Citizen+*. URL: <https://dekabristen.org/citizen-plus-ukr>

Ukraine: History of Civil Society. *Coursera*. URL: <https://www.coursera.org/learn/ukraine-history-of-civil-society>

Understanding Political Concepts. *Coursera*. URL: <https://www.coursera.org/learn/understanding-political-concepts>

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 26

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Authoritarian backlash	Авторитарна реакція
2	Civil society	Громадянське суспільство
3	Color revolutions	Кольорові революції
4	Democracy with Adjectives	Демократія з прикметниками
5	Democratic backsliding	Демократичний відкат
6	Democratic regression	Демократичний регрес
7	Democratic resilience	Демократична стійкість
8	Dictatorship	Диктатура
9	Electoral democracy	Виборча демократія
10	Electoral earthquake	Виборчий землетрус
11	Hybrid regimes	Гібридні режими
12	Illiberal democracy	Неліберальна демократія
13	Gray zone	Сіра зона
14	Liberal democracy	Ліберальна демократія
15	Liberalization	Лібералізація
16	Limited contestation	Обмежена конкуренція
17	Modernization	Модернізація
18	Path dependence	Залежність від шляху
19	Populism	Популізм
20	Post-communist transformation	Посткомуністична трансформація
21	Third wave	Третя хвиля

12. Рекомендована література

Основна література

1. *Democratic transit in terms of security and development: Ukrainian and foreign experience : collective monograph.* Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. 296 p.
2. Inglehart R., Welzel Ch. *Modernization, Cultural Change and Democracy: The Human Development Sequence.* Cambridge, 2005. 344 p.
3. Антошевський А. Перехід до демократії: аналіз випадку Польщі / *Трансформація в Польщі і в Україні: Вибрані аспекти* (укр. мовою) / за ред. А. Антошевського, А. Колодій, К. Ковальчика. Вроцлав, 2010. С.373-384.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 27

4. Вонсович С. Транзитологія: долання кризи та вектори розвитку. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін.* 2021. № 22(30). С. 5–13.
5. Ковальчук В. Популізм і конституційна трансформація у країнах Центрально-Східної Європи та Україні. *Право України.* 2021. № 8. С. 168–185.
6. Мацієвський Ю. Сила народу чи сила влади: порівняння кризи 2004-го та 2014 років в Україні. *Економічний часопис-XXI* (1-2(1)). С.15-18.
7. Мацієвський Ю. *У пастиці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія.* Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.
8. Паламарчук М. О. *Виклики модернізації в Україні: політичні аспекти: моногр.* К.: НІСД, 2014. 152 с.
9. *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: монографія / за заг. ред.: Ю. Остапця, М. Токаря.* Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
10. *Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: навчальний посібник / Упоряд. М. Лендбел.* Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. 464 с.
11. Романюк А., Литвин В. *Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи: монографія.* Л.: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с

Допоміжна література

1. McFaul, M. The Fourth Wave of Democracy and Dictatorship : Noncooperative Transitions in the Postcommunist World. *World Politics.* Vol. 54. 2002. №. 2. P. 212–244.
2. Schmitter, P. C., Karl, T. L. The Conceptual Travels of Transitologists and Consolidologists: How Far to the East Should They Attempt to Go. *Slavic Review.* Vol. 53. 1994. №. 1. P. 173–185.
3. Гундорова Т. *Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: есеї.* К.: Грані-Т, 2012. 548 с.
4. Кройтор А.В. Моделі демократичних переходів та практика їх застосування у пострадянських країнах. *Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць.* Випуск 61. Одеса, 2018. С.215-226
5. Кутуєв П. *Модерн, модернізація, розвиток: ідеї та практики: монографія.* Київ: Талком, 2015. 467 с.
6. Кутуєв П. *Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія.* Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-21.11- 05.01/052.00.1/Б/ОК14- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 28 / 28

7. Мінаков М.А. Модерн і революція в Україні: до питання про генеалогію Євромайдану. *Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2014. Т. 154. С. 45-54.

8. Романюк О. Моделі посткомуністичних трансформацій. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8835/03-Romanuk.pdf?sequence=1>

9. Романюк О. Транзитологія як галузь наукових студій. *Сучасне суспільство*. № 2 (16). 2018. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/politology/article/view/2151>.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Ukraine: Nations in Transit 2024 Country Report. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine>

2. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. *Аналітичні доповіді*. URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/7/>

3. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: www.razumkov.org.ua/

4. Journal of Democracy. URL: <https://www.journalofdemocracy.org/articles/free-articles>